

รูปแบบและกลวิธีการสื่อสารธรรมนิยายของทมยันตี
A Model and Communication Techniques in Tamayanti's
Dhamma Novels

ณิชชา จุนทะเกาศลย์
Nichcha Chundakowsolaya^๑

บทคัดย่อ

บทความเรื่องรูปแบบและกลวิธีการสื่อสารธรรมนิยายของทมยันตี มี ๓ วัตถุประสงค์ คือ (๑) ศึกษาความหมายและความสำคัญของธรรมนิยาย (๒) วิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักธรรมในธรรมนิยายของทมยันตี (๓) นำเสนอรูปแบบและกลวิธีการสื่อสารธรรมนิยายของทมยันตี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ธรรมนิยายคือเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาแฝงคติธรรม แต่งขึ้นเพื่อปลูกฝังคุณธรรมแก่สังคม ธรรมนิยายของทมยันตี ได้รับความนิยมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน แต่ละเรื่องมีผู้นำไปตีพิมพ์ซ้ำนับสิบครั้ง ทั้งมีอิทธิพลต่อผู้เขียนรุ่นใหม่ที่สนใจศึกษาเรียนรู้วิธีการสื่อสารธรรมนิยาย เพื่อเรียนรู้รูปแบบการประพันธ์ธรรมนิยายที่มีคุณภาพ ธรรมนิยายของทมยันตีสามารถสื่อพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ได้อย่างสอดคล้องลึกซึ้งและคมคาย ทั้งในส่วนที่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และข้อคิดทางจริยธรรม

คำสำคัญ : (๑) รูปแบบ, (๒) กลวิธีสื่อ, (๓) ธรรมนิยาย, (๔) ทมยันตี

^๑ ภาควิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

This dissertation article entitled ‘A model and Communication Techniques in Tamayanti’s Dhamma Novels’ has three objectives: 1) to study meaning and importance of Dhamma novels, 2) to analyze contents conform to principles in Dhamma novels of Tamayanti, and 3) to propose the formation and Communication Techniques in Tamayanti’s Dhamma novels. These qualitative research findings clearly showed that the Dhamma novels are of narrative contents based on morals the writer wanted to disseminate to society. Dhamma novels written by Tamayanti come to gain popularity continuously for a long times with their numerous reprints of each book. They, furthermore, had made the considerable impact to new writers who are keenly interested in Tamayanti’s communicating methods of Dhamma by means of novels as a role model in order to compose their quality of Dhamma novels. In addition, Dhamma novels of Tamayanti had effectively conveyed the Buddha’s doctrines in the deep and concise manners, both Buddhist tenets and ethical dimensions.

Keywords : Formation, Communicative techniques, Dhamma novels, Tamayanti

๑. บทนำ

ในยุคที่สื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลในสังคมไทย คนเข้าถึงสื่อได้ง่าย การสอนทางศาสนาหรือ การถ่ายทอดคำสอนผ่านวรรณกรรมเป็นช่องทางหนึ่งที่ได้รับคามนิยมแพร่หลาย สื่อประเภท หนังสือจึงสัมพันธ์กับสังคมอย่างเลี่ยงไม่ได้ หนังสือไทยหรือวรรณกรรมไทยส่วนใหญ่รับอิทธิพล มาจากคำสอนในพระพุทธศาสนา

ประชากรไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา แต่น้อยคนที่จะเข้าถึงคำสอนทาง พระพุทธศาสนา แม้ว่าพระพุทธศาสนามีแหล่งความรู้คัมภีร์หลักคือพระไตรปิฎก และคัมภีร์รอง คือ อรรถกถา (ฎีกา อนุฎีกา และ ปกรณ์อื่น ๆ) ก็ตาม ถ้าไม่มีพื้นฐานมาก่อน ก็ยากจะเข้าใจ คัมภีร์เหล่านี้ได้ การเรียนรู้พระพุทธศาสนา จึงต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี หรือการชักจูง จากภายนอก (ปรโตโฆสะ) ได้แก่ สังคม สภาพแวดล้อม และสื่อต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้เกิดความ เข้าใจ นำมาสู่การคิดอย่างแยกคาง เพื่อให้เกิดความรู้อย่างถูกต้อง

การถ่ายทอดธรรมผ่านวรรณกรรมพระพุทธศาสนา หรือ ธรรมนิยาย เป็นการเผยแพร่ คำสอนอีกทางหนึ่ง

ทมยันตี เป็นนักเขียนท่านหนึ่งที่มีความนิยมอย่างสูงจากบรรดานักอ่าน วรรณกรรม ด้วยความปราดเปรื่องและความสามารถในงานเขียน ประภา บุญยนต์ กล่าวถึง ทมยันตีว่า “สามารถประพันธ์นวนิยายได้หลายแบบ และหลายแนวคิด งานเขียนทุกแบบ

ทุกแนวคิดล้วนประสบความสำเร็จได้รับความนิยอย่างสูงทุกเรื่อง”^๒

ธรรมเนียมของหมยันทิอาศัยหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์เป็นแก่นเรื่อง สอดแทรกเรื่องราวชีวิต สังคม และประวัติศาสตร์ เป็นฉากเบื้องหลังเขียนธรรมเนียม (เรื่องฉาน เรื่องจิตา เรื่องมายา เรื่องโวษณวี) แต่ละเรื่องมีความโดดเด่นแตกต่างกัน มุ่งเนื้อหาด้านปริยัติ ด้านปฏิบัติ และด้านปฏิเวธ พร้อมกันไป รูปแบบการนำเสนอธรรมเนียมของหมยันทิเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะหมยันทิอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย มีวิธีดำเนินเรื่องชวนให้ติดตาม ใช้ภาษาที่ไพเราะคมคาย

หลักธรรมที่ปรากฏในธรรมเนียมของหมยันทิ ได้แก่ เรื่องกรรม ไตรลักษณ์ สังสารวัฏ อริยมรรคมีองค์ ๘ อริยสัจ ๔ นิพพาน

“ฉาน” หมยันทิเสนอวิถีทางหลุดพ้นจากวัฏสงสารอย่างเป็นรูปธรรม คือนำเสนอเกี่ยวกับบิปปัสสนากรรมฐาน การทำสมาธิ การเข้าฉานสมาบัติ ด้วยกลวิธีการนำเสนอแบบนวนิยาย

“โวษณวี” หมยันทินำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อาทิ กฎแห่งไตรลักษณ์ และแนวคิดในเชิงพุทธปรัชญาซ่อนแทรกปรากฏอยู่มากมาย ดังข้อความว่า “มนุษย์ทุกคนต้องตาย อยากตาย ถ้าไม่อยากตาย ก็ต้องตาย”^๓

“มายา” หมยันทิพยายามอธิบายผ่านนวนิยาย โดยเชื่อมความคิดทางพุทธศาสตร์กับวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกัน สดุดท้ายโยงใยสู่ความว่าง คือ “อนัตตา”

นอกจากเนื้อหาในเชิงศาสนาและจิตวิญญาณที่น่าสนใจแล้ว จุดเด่นในนวนิยายของหมยันทิคือการดำเนินเรื่องและการสร้างตัวละครอย่างมีมิติสมจริง ภาษาของหมยันทิลุ่มลึกงดงาม น่าติดตามและเข้าใจคนได้ง่าย ดังที่ตัวละครจากธรรมเนียมเรื่องจิตากล่าวว่า “มนุษย์ก็เหมือนเทียน มีเปลวไฟแห่งความทุกข์เผาตน มีน้ำตาเทียนหยาดหยดหล่อเลี้ยงไม่ขาดสาย มนุษย์ก็เหมือนรูปเผาไหม้เป็นถ้ำสุลี บางคนทิ้งกลิ่นกำจาย หมดรูป แต่ไม่หมดควันหอม”^๔

ผู้เขียนมีความเห็นว่าธรรมเนียมของหมยันทิ มีคุณค่าน่าสนใจศึกษา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา และกลวิธีในการนำเสนอธรรมเนียม ที่ทำเรื่องเข้าใจยากให้เข้าใจง่าย รวมถึงสามารถสร้างรูปแบบการประพันธ์นวนิยายแทรกหลักธรรม

^๒ ประภา บุญยนต์, “วิเคราะห์โครงสร้างและภาพสะท้อนสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ในนวนิยายเรื่องคุณกรรมของหมยันทิ”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๙), บทคัดย่อ.

^๓ หมยันทิ, *โวษณวี* เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ฌ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๓๙๙.

^๔ หมยันทิ, *จิตา* เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ฌ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖๘.

ได้อย่างสอดคล้องน่าสนใจ ดังนั้น ผู้วิจัยประสงค์ศึกษากรณีศึกษาของพระพุทธรองค์ผ่านธรรมเนียมนิยมของทมิฬอินเดีย เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจ ได้ประจักษ์ถึงคุณค่าคำสอนของพระพุทธรองค์

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของธรรมเนียมนิยม
๒. เพื่อศึกษาเนื้อหาธรรมเนียมนิยมของทมิฬอินเดียที่สอดคล้องกับหลักธรรม
๓. เพื่อศึกษารูปแบบและกลวิธีสื่อธรรมเนียมนิยมของทมิฬอินเดีย

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยปรากฏการณ์วิทยาของโคไลซซี่ (Colaizzi)^๔ มีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ได้แก่ ผู้เขียนธรรมเนียมนิยม (ทมิฬอินเดีย) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา บรรณาธิการสำนักพิมพ์ นักเขียน นักอ่านธรรมเนียมนิยมที่เป็นนักปฏิบัติ นักอ่านธรรมเนียมนิยมที่เป็นนักวิชาการ และผู้อ่านทั่วไป

- เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามสำหรับผู้วิจัย แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และอุปกรณ์ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

- ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มจากการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposeful sampling) ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด ก่อนการสัมภาษณ์จะมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นมีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลตามแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แล้วทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทมิฬอินเดียและธรรมเนียมนิยมของทมิฬอินเดีย ด้วยคำถามปลายเปิด มีการทบทวนประเด็นสำคัญเป็นระยะ ซักถามเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ สรุปและตรวจสอบประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ สร้างข้อสรุปจากการเชื่อมโยงประเด็นสำคัญที่ได้ แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาขยายความเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม

- การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถ และอาชีพที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยนี้ แล้วจึงนำเสียงจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงด้วยตนเอง และตรวจสอบให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้มีความถูกต้อง มีการนำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

^๔ Colaizzi, P. F., “Psychological research as the phenomenologist views it”, **Existential phenomenological alternatives for psychology**, ed. Ronald S. Valle and Mark King (New York : Oxford University Press, 1978) : 48-71 In Danuta M. Wojnar, and Kristen M. Swanson, “Phenomenology An Exploration”, **Journal of Holistic Nursing**, Vol. 25 No.3 (September 2007) : 172-180

(member checking) และมีการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเชื่อมโยงกับแนวคิด เนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตี ทั้งในแง่การประพันธ์ หลักธรรมและการสื่อธรรมในพระพุทธศาสนา โดยตลอดระยะเวลาของการวิจัยได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาโดยละเอียดอย่างต่อเนื่อง

๔. ผลการวิจัย

รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตีมีลักษณะที่สอดคล้องกับนิทานธรรมบทของพระพุทธโฆษาจารย์ ปราชญ์ชาวอินเดีย โดยคล้ายคลึงกันด้วยวิธีการสื่อธรรมในพระพุทธศาสนา และรูปแบบของเรื่องเล่าที่เป็นนิทานหรือนวนิยายที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน น่าติดตาม เต็มเปี่ยมด้วยสารธรรม ดังข้อความในธรรมนิยายเรื่องจิตาที่กล่าวถึงไตรลักษณ์ว่า “เกิดแล้วต้องเคลื่อนไปสู่ความดับนั้นคือสังขจะแห่งธรรมชาติ” ตรงกับข้อความในนิทานธรรมบทว่า “สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีอันเกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็นธรรมดา, เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป ความสงบแห่งสังขารเหล่านั้นเป็นสุข”^๖ ทมยันตีได้บรรยายเรื่องทุกข์จากการพลัดพรากไว้ในธรรมนิยายว่า “ข้อสอบที่ยากยิ่ง ข้อสอบที่มนุษย์มักสอบตกคือหัวข้อแห่งการพลัดพราก เพราะสิ่งใดอันเป็นที่รักย่อมยึดมั่น ถือมั่น เมื่อพรากพลัดกระจัดกระจายย่อมทุกข์”^๗ นิทานธรรมบทกล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า “การไม่เห็นสัตว์และสังขารทั้งหลายอันเป็นที่รักด้วยอำนาจความพลัดพราก และการเห็นสัตว์และสังขารทั้งหลาย อันไม่เป็นที่รัก ด้วยอำนาจเข้าไปใกล้ เป็นทุกข์”^๘ หรือเรื่องกรรมในธรรมนิยายและกรรมในนิทานธรรมบทก็แสดงไว้ใกล้เคียงกัน ดังข้อความในธรรมนิยายว่า “กรรม..คือการทำอะไรจะมีผลจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน และภายหน้า เหมือนเจ้าเคยคำรามในถ้ำ พอพยายามเปรียบเทียบกับสิ่งที่มันเคยคุ้น เวลาคำรามจะมีเสียงสะท้อนกลับมาใช่ไหม?”^๙ พระพุทธโฆษาจารย์ก็กล่าวไว้ในนิทานธรรมบททำนองเดียวกันว่า “ผู้มีปกติทำบาป ย่อมเดือดร้อนในโลกนี้ ละไปแล้วย่อมเดือดร้อน เขาย่อมเดือดร้อนในโลกทั้ง ๒, เขาย่อมเดือดร้อนว่า “กรรมชั่วเราทำแล้ว”, ไปสู่ทุกคติ ย่อมเดือดร้อนยิ่งขึ้น”^{๑๐}

รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตีมี ๔ องค์ประกอบหลัก คือ

๑. แนวการเขียน

^๖ ทมยันตี, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๒๔๙.

^๗ ชู.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๑/๙๙.

^๘ ทมยันตี, จิตา เล่ม ๒, หน้า ๕๐๙.

^๙ ชู.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๓/๓๙๕.

^{๑๐} ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๑, หน้า ๑๑๐.

^{๑๑} ชู.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๑/๒๐๒.

แนวการเขียนธรรมเนียมของทมิฬมีวัตถุประสงค์ที่จะเขียนอะไร เรื่องแนวไหน จะไม่เขียนหลายแนวปะปนกันในเรื่องเดียวกัน ถ้าเป็นเรื่องทางศาสนา ถึงอ้างศาสตร์อื่น แต่ยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทาง

๒. กำหนดเค้าโครงเรื่อง วางพล็อตเรื่อง (Plot)

การวางพล็อตเรื่องเป็นขั้นตอนสำคัญ เมื่อทมิฬเริ่มจรดปากกาเขียนคำแรกหรือประโยคแรก ทมิฬรู้ว่าจะประโยคสุดท้ายในบทอาขยานจะต้องเขียนอะไร จะจบเรื่องอย่างไร ทมิฬเขียนสั้น ๆ พอเป็นแนว ยังไม่ได้กลั่นกรองภาษา เมื่อกำหนดบทอาขยานไว้ตั้งแต่เริ่ม ก็นำมาพล็อตกับจุดหมายของเรื่อง ซึ่งต้องแน่ชัดว่าต้องการเสนออะไร รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ น้ำตา หรือเพื่อสื่อถึงคำสอนทางศาสนา

หมอกมุงเมืองแสดงความเห็นเกี่ยวกับพล็อตเรื่องของธรรมเนียมว่า “สำหรับผมมองว่าอย่างน้อยคนที่สนใจธรรม ก็อาจมีความรู้สึกที่เราอาจเขียนนวนิยายที่เป็นแนวธรรมะ แล้วเป็นธรรมะที่ไม่ได้มีพล็อตตาดัดขึ้นทั่วไป แต่เป็นพล็อตที่มีรายละเอียด มีความสมจริง แล้วก็มีความสนุกคือของพวกนี้มันเหมือนว่าไม่น่าจะมารวมกันได้ แต่ทมิฬสามารถทำให้ของเหล่านี้มารวมกันได้แล้วเป็นพล็อตเรื่องขึ้นมาให้น่าติดตามได้ ซึ่งผมว่ามันทำทนายสำหรับนักเขียนคนอื่น ๆ ที่คิดจะฉีกแนวตัวเองหรือสร้างสรรค์งานของตัวเองขึ้นมาในสไตล์แบบนี้”^{๑๒}

๓. ค้นคว้าหาศาสตร์สนับสนุนศิลป์

ขั้นตอนนี้ อาศัยการอ่านเป็นหลัก นักเขียนที่ดีต้องเป็นนักอ่านและนักเล่าเรื่องที่ดีพร้อมกัน ทมิฬดีสั่งสมประสบการณ์การอ่านแต่เยาว์วัย ทมิฬให้สัมภาษณ์ว่า นักเขียนที่ดีต้องขยันค้นคว้า ทุ่มเทในการหาข้อมูล ถ้าอ่านยังไม่พอก็ต้องสัมภาษณ์ หรือไม่ไปดูสถานที่จริง ขั้นตอนค้นคว้าข้อมูลนี้ทำเพื่อรองรับพล็อตเรื่องที่วางไว้ สำหรับการค้นคว้าทมิฬแยกส่วนออกเป็น ๔ ส่วน คือ ตัวละคร ฉาก เครื่องแต่งกาย และภาษา

(๑) ตัวละคร

ตัวละครในธรรมนวนิยายแต่ละเรื่องต่างกันสิ้นเชิง ทมิฬสร้างตัวละครบุคลิกลักษณะ หน้าตา ท่าทาง แม้กระทั่งผิวพรรณให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และสถานะได้อย่างแนบเนียนเหมาะเจาะ ดั่งใช้ปลายปากการังสรรค์ตัวละครให้ออกมาโลดแล่นบนแผ่นกระดาษราวกับมีชีวิต ในกรณีตัวละครธรรมนิยาย ผู้วิจัยมองว่ายิ่งต้องใช้ความละเอียดยิ่ง

^{๑๒} สัมภาษณ์ ศรารุช สุทธิรัตน์ (หมอกมุงเมือง), นักวิชาการและนักเขียน, ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

กว่าสร้างตัวละครอาชีพต่าง ๆ เพราะยังต้องใส่อาภักภักที่ละเอียดมากเข้าไป เช่นความสำรวมของภิกษุ ความมีอำนาจในแววตา ภาษา (น้ำเสียง) ของตัวละคร ทมยันตีให้รายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

แม่ชีสุดา โรจนอุทัย มองตัวละครของทมยันตีว่า “ตัวละครในธรรมนิยายมีมิติ มีชีวิต อ่านแล้วเหมือนได้เข้าไปอยู่ร่วมในเหตุการณ์ มีพัฒนาการทางด้านความคิด และสภาวะอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลง เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจน ตัวละครของเรื่องฉาน เช่น ใจแก้ว มีลักษณะที่เยือกเย็นสงบนิ่ง ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ปฏิบัติธรรม ที่สื่อให้เห็นถึงจิตใจที่อ่อนโยน หนักแน่นเต็มไปด้วยเมตตา”^{๑๓}

(๒) ฉาก

ฉากในธรรมนิยายของทมยันตีเป็นฉากที่สวยงามสมจริง หากเป็นฉากหรือโบราณสถานทมยันตีศึกษาตั้งแต่สมัยอดีตถึงรุ่งเรืองจนถึงปัจจุบัน ทมยันตีศึกษาทั้งจากหนังสือภาพถ่าย หรือเดินทางไปดูสถานที่ให้เห็นด้วยตา ทมยันตีใส่ใจรายละเอียดข้อปลีกย่อย แม้ทิศทางที่ปรากฏในฉาก เช่นทิศทางที่ดวงอาทิตย์ขึ้น ดวงอาทิตย์ตก เวลาเขียนเรื่องทมยันตีจะตระหนักถึงเรื่องที่จะเขียนก่อนจึงเขียน เช่น ภาพศาสนสถาน บางครั้งภาพก็ผุดขึ้นในใจ เป็นภาพที่งดงามอลังการ เมื่อไปเห็นสถานที่จริงก็นำข้อมูลมาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม บางครั้งไปเห็นวัดวาอารามโบราณที่ปรักหักพัง แต่ภาพสมบูรณ์เกิดขึ้นในหนังสือ (ธรรมนิยาย) แล้ว

(๓) การแต่งกาย

ธรรมนิยายเน้นความสำคัญของเครื่องแต่งกาย ตัวละครในธรรมนิยายเกิดขึ้นต่างสถานะ เครื่องแต่งกายจึงแตกต่างกัน ไม่เพียงตัวเอกเท่านั้น ตัวประกอบก็ต่างกันหลากหลาย อาทิ เรื่องฉาน ใจแก้วตัวละครเอกเมื่ออยู่ในป่า ทมยันตีบรรยายการแต่งกายว่าเธอนุ่งห่มหนังสือ เมื่อออกจากป่าอยู่เมืองลับแลก็นุ่งห่มผ้าเนื้อดีทอพิเศษ เข้าเมืองก็สวมชุดแซคร่วมสมัย เมื่อบรรลुरुธรรมเสื่อผ้าแพรรณกลับพริ้วไหวมีประกายแวววาม นับเป็นความชาญฉลาดของทมยันตีที่นำการแต่งกายมาแสดงถึงความประณีตและพัฒนาการของจิตที่มาจากการฝึกฝนตามลำดับ

(๔) ภาษา

ภาษาของทมยันตีในธรรมนิยาย ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ศจี บุรณะสัมฤทธิ์

^{๑๓} สัมภาษณ์ แม่ชีสุดา โรจนอุทัย, นักวิชาการ นักปฏิบัติ และนักอ่าน, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

มองเรื่องนี้ว่า

“แม้ตนเองจะไม่เข้าใจเรื่องราวทางพระพุทธศาสนามากนัก แต่เมื่ออ่านงานของทมยันตีไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางศาสนาหรือเรื่องแนวไหนก็ตาม ยากที่จะละลายตาจากหนังสือลงได้ ยังคงอยากรู้ อยากร้อ่าน อยากรติดตามจนกระทั่งจบเรื่อง ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะกลวิธีการเล่าเรื่อง และความสามารถทางภาษาที่โดดเด่นไม่เหมือนใครของทมยันตี”^{๑๔}

ยิ่งกว่านั้น หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ทมยันตีใช้ภาษาแทรกธรรมไว้กลมกลืน อาทิ “จะตื่นโดยโหยให้ไปโยเจ้า ที่ผ่านมาก็คงเงาที่หมายมั่น คอยกระซอกพรากใจให้จากกัน ฤ..ยอมบ้นชั่วหัวใจ..ให้ทรมาน ภาพอดีตแม้รางเลา แต่เขลาโหด ปิตาจอโหด เขี้ยมหาญ คอยผลาญพรา รู้ทั้งรู้ว่าเป็นเพียงเงามายา แต่ทว่าหฤทัย โยตรอมตรม พุทธองค์ ทรงตรัสแก่สัตว์โลก เมื่อเกิดทุกข์ เศร้าโศก ฤสุขขสม ทุกสิ่งล้วน แก่เจ็บตาย วายววงชนม์ ทอดทับบถม ทิ้งไว้ ในโลกา”^{๑๕}

ธรรมนิยายของทมยันตี ไม่ใช่เพียงวรรณกรรมทั่วไป แต่เป็นวรรณกรรมสื่อธรรม

๔. การทำสมาธิและการเขย่าค็อกเทล

การทำสมาธิและการเขย่าค็อกเทล เป็นภาษาเฉพาะที่ทมยันตีใช้ หมายถึงการประมวลข้อมูลทั้งหมดก่อนนำแก่นมาลงมือเขียน การเขย่าค็อกเทลเป็นหลักการเขียนนวนิยายในขั้นตอนสุดท้ายของทมยันตี กล่าวคือนำข้อมูลที่ค้นคว้าได้มาเรียงร้อยรวมกัน จากนั้นเลือกเฉพาะส่วนสำคัญมาเขียน แก่นธรรมนิยายก็คือหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์นั่นเอง

๕. บทสรุป

รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตี มีความแตกต่างจากรูปแบบและกลวิธีการเขียนธรรมนิยายทั่วไป เนื่องจากทมยันตีสื่อธรรมนิยายในรูปแบบที่เป็นของตนเอง ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ การทำงานเขียน การค้นคว้าโดยละเอียด ธรรมนิยายของทมยันตีจึงเป็นงานที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งยังกอปรด้วยศาสตร์ต่าง ๆ มากมาย อาทิ ประวัติศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และวิทยาศาสตร์ โดดเด่นด้วยการผสมผสานศิลป์ทางภาษาที่ลุ่มลึก งดงาม สามารถดึงดูดให้ผู้อ่านสนใจติดตามอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าบางเรื่องจะเป็นเรื่องเข้าใจยากก็ตาม

^{๑๔} สัมภาษณ์ ศจี บุรณะสัมฤทธิ์, ผู้เชี่ยวชาญบทละครและนักอ่าน, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๕} ทมยันตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๔๖๕-๔๖๖.

ธรรมเนียมของหมยันตีไม่เพียงแต่นำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มาผสมผสาน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากข้อคิดหลักธรรมนั้น ๆ ธรรมเนียมของหมยันตี นอกจากความอímเอมใจที่ได้รับจากระสพระธรรมและสุนทรียะทางภาษาผ่านปลายปากกา สีม่วงที่เป็นเอกลักษณ์การเขียนของหมยันตีแล้ว ธรรมเนียมยังมีคุณค่าต่อสังคมไทยหลาย ประการ คือ (๑) สอนให้ดำเนินอยู่บนเส้นทางของการทำความดีละเว้นความชั่ว (๒) ส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมเบื้องต้นให้กับผู้อ่านอันเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคม (๓) สร้างแรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายอิงธรรมอย่างมีคุณภาพให้กับนักเขียนรุ่นใหม่ (๔) ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความสนใจค้นคว้าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในเชิงลึกต่อไป (๕) สื่อการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นรูปธรรมทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ (๖) ธรรมเนียมของ หมยันตีให้ความรู้ในสหวิชาการที่นำมาผสมผสานไว้ในธรรมเนียมอย่างน่าสนใจ (๗) คุณค่า ทางวรรณศิลป์ ภาษาของหมยันตีลุ่มลึก งดงาม ควรค่าแก่การเป็นแบบอย่างในการ สร้างสรรค์งานศิลป์ผ่านปลายปากกา (๘) สามารถนำธรรมเนียมไปเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ รวมถึงสามารถนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ อันจะยังประโยชน์ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ผู้อ่าน ผู้ฟัง และผู้ชมได้เป็น อย่างดี

๖. ข้อเสนอแนะ

ธรรมเนียมของหมยันตีนอกจากจะให้ความบันเทิง และแทรกความรู้และศาสตร์ ต่าง ๆ ไว้หลากหลายสาขา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาหมยันตีใช้กลวิธีการนำเสนอแบบง่าย ไปหายาก โดยผูกเรื่องจากชีวิตคนธรรมดาทั่วไปที่เข้าถึงได้ง่าย ธรรมเนียมจึงเหมาะกับคนที่ เริ่มสนใจพระพุทธศาสนาและผู้อ่านทั่วไป

ผู้วิจัยมองว่าหากต่อยอดนำธรรมเนียมของหมยันตีไปเผยแพร่ในรูปแบบของ ละครโทรทัศน์ จะให้ความสนุกสนานและเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมอย่างมาก กอปรกับ เทคโนโลยีการผลิตละครในปัจจุบันก้าวหน้าไปไกล จึงไม่ยากที่จะถ่ายทอดตัวละครในธรรม นิยายที่หลากหลายให้ดูสมจริง ตัวอย่าง พญานาคที่ทรงฤทธิ์ในเรื่องฌาน อัญของเทพในร่าง มนุษย์จากเรื่องมายา เด็กน้อยผู้ใช้พลังจิตเคลื่อนไหววัตถุ งอเหล็ก หรือพร้อมที่จะเผาผลาญ สรรพสิ่งให้ลุกเป็นไฟในเรื่องจิตา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากนำธรรมเนียมทั้ง ๔ เรื่อง (ฌาน จิตา มายา และไวษณวี) ไปเผยแพร่ผ่านละครโทรทัศน์ จะเกิดประโยชน์แก่การ เรียนรู้ธรรม ทั้งให้อรรรถรสของความบันเทิงแก่ผู้ชมไปพร้อมกันด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ คือ สามารถนำธรรมเนียมมาเขียนวิทยานิพนธ์ ดุษฎี นิพนธ์ งานวิจัยอื่น ๆ ผู้วิจัยมองว่างานวิจัยคล้ายกับการเขียนนวนิยาย ที่ต้องค้นหาข้อมูล ตั้งสมมุติฐาน วางวัตถุประสงค์ ดำเนินการ และประเมินผล หากจะกล่าวถึงงานวิจัยธรรม นิยายของหมยันตี เป็นงานวิจัยที่อ่อนโยนด้วยการนำเสนอ แต่เข้มข้นด้วยเนื้อหาที่คงไม่ผิด เพราะเมื่อเราเริ่มค้นหาข้อมูลเราจะพบกับสิ่งแปลกใหม่หลากหลาย ท่วงถ้อยภาษาอัน

ไพอาระงดงามไร่ที่ติ รวมถึงมุมมองที่เฉียบคม ดังนั้น งานของทมยันตีจึงมีคุณค่าควรแก่การศึกษา อย่างไรก็ดี นอกจากธรรมเนียมในงานวิจัยนี้แล้ว มีธรรมเนียมอื่น ๆ ของทมยันตี อาทิ “ฉามี่” ซึ่งเป็นธรรมเนียมแนวพระพุทธศาสนาหายาน ก็ควรได้นำมาศึกษาเรียนรู้เชิงศาสนาเปรียบเทียบอย่างน่าสนใจ

บรรณานุกรม

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือภาษาไทย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ประภา บุญยนต์. วิเคราะห์โครงสร้างและภาพสะท้อนสังคม การเมือง และเศรษฐกิจในนวน

นิยายเรื่องคู่กรรมของทมยันตี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร. ๒๕๓๙, บทคัดย่อ.

ทมยันตี.จิตา . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๒.

_____ .ฉามาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๔๘.

_____ . มายา . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๑.

_____ .ไวษณวี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๔๖.

๒. หนังสือภาษาอังกฤษ

Colaizzi, P. F. “Psychological research as the phenomenologist views it”,
Existential phenomenological alternatives for psychology, ed.
 Ronald S. Valle and Mark King. New York : Oxford University Press,
 1978.

